

Paul Wagenaar overleefde de oorlog dankzij zijn oudste zus

Dit jaar is het 80 jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog eindigde. Er zijn niet veel doven meer die de oorlog bewust hebben meegemaakt. Paul Wagenaar (87) was 2 jaar toen de Duitsers Nederland binnenvielen en kent de oorlog vooral uit de verhalen van zijn ouders en oudere zus. Maar één gebeurtenis staat hem nog helder voor ogen en die was letterlijk bepalend voor de rest van zijn leven.

Tekst en Foto's **Monte Gardenier**

Paul is geboren in 1938 op een boot in Zeeland. Hij is de 4e van 5 kinderen en doof, net als zijn oudste zus en zijn jongere broertje. De anderen in het gezin waren horend. "Mijn vader was schipper en voer in de jaren 30 van de vorige eeuw in het zuidwesten van Nederland. De tjalk 'Maatje' was een vrachtschip en vervoerde van alles: aardappels, cement, tarwe, hout - alles wat van de ene naar de andere plek vervoerd moest worden. Maar vlak voor de oorlog werd het schip omgebouwd en begonnen mijn ouders aan boord van het schip een tagrijn. Dat is een varende winkel

waar je tweedehands scheepsbenodigdheden zoals zeil, tuig en ijzerwaren kon kopen. We lagen bij de sluizen van Wemeldinge, waar veel boten langskwamen. Een mooie plek om de handel te verkopen."

De oorlog 1940 - 1944

Anders dan de anderen in deze serie heeft Paul geen herinneringen aan de tijd van voor de oorlog. "Ik was 2 jaar oud toen de oorlog begon en ben de oorlog 'ingegroeid'. Het zijn vooral flarden die ik me uit de oorlog herinner. Bijvoorbeeld dat mijn vader niet bang was voor de Duitsers. Als hij ergens naartoe wilde en over de wal was dat verboden,



dan nam hij 's nachts de roeiboot. Ik weet ook nog dat we een paar keer zijn gevlucht. Dan moesten we naar een veilige plek en voeren we met de boot naar Borssele, Krabbendijke of Wolphaartsdijk. Ook weet ik nog dat mijn zus naar school in Rotterdam ging tijdens de oorlog. Zij was daar al begonnen voor de oorlog en woonde bij een pleeggezin toen Rotterdam gebombardeerd werd. Zij heeft dat toen overleefd en daardoor leef ik nu ook nog." Dat heeft te maken met een gebeurtenis die grote indruk heeft gemaakt op Paul. "In september 1944 lagen we met de boot in de haven van Krabbendijke. Ik lag nog te slapen toen mijn dove zus me 's morgens vroeg wakker maakte. Zin om op te staan had ik niet, maar mijn zus sleepte me mee naar een berghok onder in het schip. Ze wist niet waarom, maar ze voelde dat er groot gevaar dreigde en bracht me in veiligheid. Vlak daarna werden we beschoten door een vliegtuig! We voelden het dreunen van het overvliegende toestel en de kogels sloegen in."

"We voelden het dreunen van het overvliegende toestel en de kogels sloegen in."

Mijn zus heeft me echt gered want toen het vliegtuig weg was, zagen we dat het kussen op mijn bed aan flarden was geschoten. Ik had het niet overleefd als ik was blijven liggen." Paul pakt van tafel een boek met een kogelgat. "Dit boek bewaar ik al meer dan 80 jaar. Het lag tijdens de beschieting naast mijn bed en heeft een kogel opgevangen. Ik zie het als een bewijs van hogere machten, want mijn dove zus is door iets of iemand wakker gemaakt. Maar zelf weet ze ook niet waardoor of door wie."

Het vrachtschip loopt schade op door de beschieting. De kogels zijn ook onder de waterlijn ingeslagen en het water sijpelt naar binnen. "De boot wordt tijdelijk gerepareerd, de kogelgaten worden gevuld met poets-



doeken en cement. Maar voor mijn ouders was het duidelijk dat het op de boot niet veilig was. We hebben alle spullen van boord gehaald en woonden de laatste winter van de oorlog in een huis in Krabbendijke."

Bevrijding 1944

Zeeland wordt in oktober 1944 al bevrijd en daardoor heeft Paul de hongerwinter niet meegemaakt. "Natuurlijk ken ik de verhalen over het eten van bloembollen en dat



mensen uit de Randstad op de fiets stapten om op het platteland eten te zoeken. En dat in de grote steden de bomen werden omgezaagd om de kachel te stoken. Maar nee, ik zat veilig in Zeeland. Pas na de bevrijding in mei 1945 zijn we naar de boot teruggegaan en lagen we weer in Wemeldinge. Het was een rommelige tijd. Ik was door de oorlog nog nooit naar school geweest en met 6 jaar kwam ik in Wemeldinge op de kleuterschool als enige dove tussen allemaal horende kinderen. Dat vond ik geen probleem, ik had er veel vriendjes, maar mijn ouders besloten dat ik naar een school voor doven moest. Eerst



Foto Stichting Stamboek Ronde en Platbodemjachten, srp.nl

een jaar naar Rotterdam, daarna vanwege het geloof naar Voorburg, naar het Christelijk Instituut Effatha voor doven. Ik was een stuk ouder dan de andere klasgenoten, maar dat viel in de grote klas niet op." Als ik terugkijk denk ik wel dat er iemand hierboven goed voor ons zorgt. Hoe moeilijk de tijd ook was, alle familie heeft de oorlogstijd overleefd. En ik ben dankbaar dat ik het door onze Heere, via mijn zus, kan navertellen." ■



Kamp Vught was een concentratiekamp in de Tweede Wereldoorlog. In het museum leer je aan de hand van persoonlijke verhalen en voorwerpen de geschiedenis van Kamp Vught.

Voor jongeren van 10 t/m 12 jaar is er een videotour junior NGT *Achter prikkeldraad* met verhalen over kinderen van toen. Bijzonder is dat zeven dove jongeren van het Kentalis Compas College de 'vertellers' zijn in de videotour. Zo kun je zelfstandig de route door het museum en de gebouwen doorlopen. De videotour is ook te gebruiken voor volwassen dove bezoekers. Voor slechthorenden is een luisterlus beschikbaar om de audiotour te beluisteren via het eigen hoortoestel.

Foto's: Farideh Ladrak



Lunettenlaan 600 in Vught
nmkampvught.nl
(073) 6566764
Museumkaart geldig